

**MESTNA OBČINA LJUBLJANA
Ž U P A N**

Mestni trg 1, p.p. 25, 1001 Ljubljana
☎ 306-10-10, ☎ 306-12-14

Številka: 622-26/07-7
Datum: 7.1.2008

**MESTNA OBČINA LJUBLJANA
M E S T N I S V E T**

**ZADEVA: PREDLOG ZA OBRAVNAVO NA SEJI MESTNEGA SVETA
MESTNE OBČINE LJUBLJANA**

PRIPRAVIL: Mestna uprava Mestne občine Ljubljana,
Oddelek za kulturo

NASLOV: Osnutek Odloka o razglasitvi več enot etnološke
kulturne dediščine na območju Mestne občine Ljubljana
za kulturni spomenik lokalnega pomena

POROČEVALCA: Načelnik oddelka, dr. Uroš Grilc,
Miljana Smrdel, svetovalka

**PRISTOJNO
DELOVNO TELO:** Odbor za kulturo in raziskovalno dejavnost

PREDLOG SKLEPA:
Mestni svet Mestne občine Ljubljana sprejme Osnutek Odloka o razglasitvi več enot etnološke kulturne dediščine na območju Mestne občine Ljubljana za kulturni spomenik lokalnega pomena.

Ž U P A N
Mestne občine Ljubljana
Zoran JANKOVIČ

Priloga:
- osnutek odloka z obrazložitvijo

OSNUTEK

Na podlagi 5., 6. in 12. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 7/99) ter 27. člena Statuta Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS, št. 66/07 – uradno prečiščeno besedilo) je Mestni svet Mestne občine Ljubljana na seji dne sprejel

ODLOK

o razglasitvi več enot etnološke kulturne dediščine na območju Mestne občine Ljubljana za kulturni spomenik lokalnega pomena

1. člen

Za kulturni spomenik lokalnega pomena se razglasijo naslednje enote dediščine:

1. Besnica pri Ljubljani – Hiša Spodnja Besnica 23 (EŠD 18708),
2. Selo pri Pancah – Domačija Selo pri Pancah 7 (EŠD 18693),
3. Volavlje – Domačija Volavlje 18 (EŠD 25587),
4. Volavlje – Domačija Volavlje 12 (EŠD 18718),
5. Tuji grm – Domačija Tuji grm 14 (EŠD 16652),
6. Zagradišče – Domačija Zagradišče 3 (EŠD 17986),
7. Črna vas – Domačija Črna vas 177 (EŠD 11779) in
8. Ljubljana – Kmečki dvorec Soteška pot 21 (EŠD 722).

Enote imajo zaradi kulturnih, etnoloških, arhitekturnih, krajinskih in zgodovinskih lastnosti poseben pomen za Mestno občino Ljubljana, zato se razglasijo za kulturni spomenik lokalnega pomena z lastnostmi etnoloških spomenikov (v nadaljevanju: spomeniki).

2. člen

Lastnosti, ki utemeljujejo razglasitev za spomenike lokalnega pomena:

Besnica pri Ljubljani – Hiša Spodnja Besnica 23 (EŠD 18708)

Regionalno značilna hiša na domačiji Pr Prek izhaja iz obdobja poseljevanja doline Besnice po izsušitvi. Hiša, v kateri je bila do druge svetovne vojne gostilna in je bila zgrajena leta 1920, je podolžnega tlorisa s frčado v srednji osi nad vhodom. Ohranjeni so številni avtentični stavbni elementi, med katerimi so: značilna fasada z reliefno ornamentacijo, leseni ločno zaključeni portal, rezbarjena vratna krila v secesijskem slogu, niša s kipom Lurdske Marije ter notranjost objekta z notranjo opremo. Pomen Prekove hiše bogatijo tudi lega objekta v neposredni bližini potoka Besnica, okoliški travniški in njivski svet ter lokacija ob glavni prometnici po dolini, ki omogoča dobro dostopnost.

Selo pri Pancah – Domačija Selo pri Pancah 7 (EŠD 18693)

Domačija Pr Urbinc s poljsko razdelitvijo v celku, se nahaja na vrhu griča z zaselkom Selo pri Pancah. Izjemen pomen daje domačiji najstarejša, vendar stavbno dobro ohranjena vrhkletna kmečka hiša, ki izhaja s konca 18. stoletja. Ostala domačijska poslopja so novejša, saj datirajo v 19. stoletje oziroma prvo polovico 20. stoletja in so razporejena v dveh vzporednih nizih. Domačija sodi med najkvalitetnejše, že redko ohranjene domačijske celote v Sloveniji.

Volavlje – Domačija Volavlje 12 (EŠD 18718)

Janževceva domačija s hišo, kaščo ter gospodarskim poslopjem se nahaja v jedru vasi Volavljje. Hiša in kašča sta vrisani že v franciscejskem katastru, vendar ju, glede na ohranjene stavbne člene, datiramo v zgodnejše obdobje sredine oziroma druge polovice 18. stoletja. S spomeniškega stališča sodi vrhkletna kašča med najstarejše in najkvalitetnejše objekte v širši okolici, saj je v celoti ohranjena. Grajena je iz kamna in ima leseni gank, obokan kletni prostor, mala baročna okenca z rezanimi robovi, kovane okenske mreže, baročno oblikovano polkrožno krilo vrat v kaščni prostor ter ohranjene kaščne skrinje. Hiša, z izjemnim obokanjem stropov v veži, je stavbno dobro ohranjena.

Volavljje – Domačija Volavljje 18 (EŠD 25587)

Domačija Pr Market se nahaja na brežini ob cesti v Volavljah. Sestavljajo jo gospodarsko poslopje in vrhkletna kmečka hiša nekdanj revnejšega kmeta. Glede na ohranjene stavbne člene, hiša najverjetneje izhaja iz sredine 19. stoletja, gospodarsko poslopje pa s konca 19. stoletja. Hiša, grajena iz kamna, z lesenim, iz brun grajenim bivalnim delom ter gankom, hrani historično pričevalne stavbne člene, kot so: mala okenca, črna kuhinja, notranja lesena kašča ter hišna oprema, in zato predstavlja prežitek iz preteklosti, ki še vedno služi svojemu prvotnemu namenu. Marketova domačija s hišo in gospodarskim poslopjem je ena redko ohranjenih domačijskih celot, značilnih za družino revnejšega kmeta.

Tuji grm – Domačija Tuji grm 14 (EŠD 16652)

Samotna domačija Pr Štengar, s poljsko razdelitvijo v celku, se nahaja ob cesti, ki vodi iz Tujega grma v dolino. Vrhkletna hiša izhaja s preloma iz 19. v 20. stoletje in je stavbno dobro ohranjena, delno je ohranjen tudi interier. Sočasna je tudi lesena kašča z vrezano letnico 1890, ki se danes nahaja v sklopu novejšega, sestavljenega gospodarskega poslopja, ki datira v trideseta leta 20. stoletja in družī zidani hlev ter leseni pod in senik nad njim. K domačiji sodita še kozolec toplar z danes raritetno pomično diro ter regionalno značilna, delno zidana sušilnica za sadje, kjer so pod streho sušili tudi lan – takšnih sušilnic je bilo nekoč na tem območju več.

Domačija predstavlja primer domačije nekdanj bogatejšega kmeta, kjer lahko sledimo razvoju od njenega časa nastanka na prelomu iz 19. v 20. stoletje do današnjih dni.

Zagradišče – Domačija Zagradišče 3 (EŠD 17986)

Domačija Pr Miha izhaja iz konca 19. stoletja in skozi čas ni bila deležna predelav, zato predstavlja izjemen primer domačije v smislu prežitka iz preteklosti, ki se je ohranil v sodobni čas.

Domačija predstavlja ob breg zidani vrhhlevni – stegnjeni dom, ki v nizu združuje bivalni del in gospodarske prostore, kot so: kleti, hlev, senik, drvarnica in kokošnjak. V bivalnem delu hiše, ki je v gornji etaži, kamor vodijo dvoramne stopnice, so ohranjeni deli opreme in črna kuhinja.

Črna vas – Domačija Črna vas 177 (EŠD 11779)

Barjanska domačija Pr Škafar po ustnem izročilu izhaja iz časa kolonizacije Barja. Danes ohranjeni objekti nekdanj ene izmed najbogatejših kmetij na Barju, ki so zrasli na ruševinah prvotnih objektov domačije, datirajo v drugo četrtino 20. stoletja. Spomeniški pomen domačije izkazujejo predvsem stanovanjska hiša, zgrajena leta 1932 po načrtih arhitekta Peruzziija, značilen barjanski vodnjak iz dvajsetih let 20. stoletja ob cesti ter ohranjeni zidani del nekdanjega poda z zidanimi stebri in letnico 1928, ki je vpisana v fasadnem reliefnem ornamentu. Ostali objekti, kot so: hlev, toplar, silos, nekdanji svinjaki in šupa, soustvarjajo videz celote – domačijskega ambienta – zato predstavlja Škafarjeva domačija eno izmed redko ohranjenih barjanskih domačij in kot prežitek iz preteklosti bogati barjanski prostor.

Ljubljana – Kmečki dvorec Soteška pot 21 (EŠD 722)

Mogočen, zidan kmečki dvorec, kjer je bila nekdanj tudi gostilna Pri Bašcu, je bil dom premožnega kmeta ob gozdnem robu v naselju Soteska. Stavba v tlorisni obliki črke U združuje bivalne prostore v zahodnem delu ter gospodarske v severnem in vzhodnem delu. Pod historicistično členjeno podobo zunanosti – s fasadnimi štukaturami, delilnimi zidci in obrobami – s konca 19. stoletja, kaže stavba faze razvoja z ohranjenimi stavbnimi členi od konca 18. stoletja do danes. Zaradi izjemne mogočnosti, ohranjenih historično-pričevalnih elementov ter izjemne redkosti kmečkih dvorcev na širšem območju, uvrščamo stavbo med pomembnejše enote kulturne dediščine.

Ohranitev vseh navedenih lastnosti utemeljuje razglasitev za spomenike.

3. člen

Meje spomenikov:

Besnica pri Ljubljani – Hiša Spodnja Besnica 23 (EŠD 18708)

Spomenik obsega parcelo številka 638/2, k.o. Javor. Vplivno območje spomenika obsega parcele številka 592/2 in dela parcel številka 538/1, 592/1 in 1837/9, vse k.o. Javor.

Selo pri Pancah – Domačija Selo pri Pancah 7 (EŠD 18693)

Spomenik obsega parcele številka *117, 1650, 1652, 1655/1, 1655/2, 1654, vse k.o. Lipoglav.

Volavljje – Domačija Volavljje 18 (EŠD 25587)

Spomenik obsega parcelni številki 27 in 30/1, obe k.o. Volavljje. Vplivno območje spomenika obsega območje enote kulturne dediščine Volavljje – Vas (EŠD 18792).

Volavljje – Domačija Volavljje 12 (EŠD 18718)

Spomenik obsega parcelo številka 54 in del parcele 3838/1, obe k.o. Volavljje. Vplivno območje obsega območje enote kulturne dediščine Volavljje – Vas (EŠD 18792).

Tuji grm – Domačija Tuji grm 14 (EŠD 16652)

Spomenik obsega del parcele številka 1977/1 ter parceli številka 1977/2 in 1980, k.o. Volavljje.

Zagradišče – Domačija Zagradišče 3 (EŠD 17986)

Spomenik obsega parcele številka *165 in 888, obe k.o. Sostro.

Črna vas – Domačija Črna vas 177 (EŠD 11779)

Spomenik obsega parcelo številka 1689/486, k.o. Trnovsko predmestje.

Ljubljana – Kmečki dvorec Soteška pot 21 (EŠD 722)

Spomenik obsega parcelo številka 1261 k.o. Podgorica. Vplivno območje spomenika obsega parcele številka 1259, 1260/1, 1260/2, 1373/2 – del, vse k.o. Podgorica.

Meje spomenikov so vrisane na katastrskih načrtih v merilu 1:2880 in na temeljnih topografskih načrtih v merilu 1:5000. Izvirnike načrtov, ki so sestavni del tega odloka, hranita Ministrstvo za kulturo RS in Javni zavod Republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine, Območna enota Ljubljana (v nadaljevanju: zavod).

4. člen

Za spomenike velja enoten varstveni režim, ki določa:

- varovanje ohranjenih kulturnih, arhitekturnih, etnoloških in zgodovinskih vrednot v celoti, v njihovi izvirnosti in neokrnjenosti;
- strokovno vzdrževanje in obnavljanje vseh neokrnjenih prvin arhitekture objektov po načelu ohranjanja njihove izvirne tlorisne zasnove, gabaritov, lege, velikosti, oblike, sestave in barvne podobe;
- strokovno prenovo okrnjenih izvirnih prvin arhitekture, stavbnih elementov, tudi v smislu rekonstrukcije podobe spomenika;
- ohranjanje in varovanje tradicionalne notranje opreme v primerih, ko je ta še ohranjena;
- podrejanje vsake rabe in vseh posegov ohranjanju in vzdrževanju varovanih spomeniških lastnosti;
- omogočanje predstavitve spomenikov in posameznih zaščiteneh elementov ter dostopnost javnosti v meri, ki ne ogroža varovanja spomenika.

V vplivnih območjih spomenikov velja varstveni režim, ki določa:

- v območjih pozidave se ohranjajo fragmenti kulturne dediščine. Novi posegi morajo biti skladni z določili veljavne urbanistične dokumentacije in s smernicami varstva kulturne dediščine. Za vse posege je potrebno pridobiti soglasje zavoda.

Spomeniki so zavarovani z namenom, da se:

- ohranijo kulturne, etnološke, arhitekturne, krajinske in zgodovinske vrednote spomenikov;
- poveča pričevalnost kulturnih spomenikov;
- predstavijo kulturne vrednote spomenikov in situ, v tisku in drugih medijih;
- spodbudi učno–predstavitveno in znanstvenoraziskovalno delo.

5. člen

Za vsako spremembo funkcije spomenikov ali njegovih delov in vplivnih območij spomenikov ter za vsak poseg v spomenike, njihove dele ali zemljišča in vplivna območja, so potrebni predhodni kulturnovarstveni pogoji in na njihovi podlagi kulturnovarstveno soglasje zavoda.

6. člen

Mestna uprava Mestne občine Ljubljana mora v šestih mesecih po uveljavitvi tega odloka izdati lastnikom spomenikov oziroma njegovih sestavnih delov odločbe o varstvu za spomenike v skladu z zakonom.

7. člen

Ta odlok začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Številka: 622-26/06-7
Ljubljana, dne

Župan
Mestne občine Ljubljana
Zoran JANKOVIĆ

OBRAZLOŽITEV

Pravni temelj za sprejem akta

Pravni temelj za sprejem akta so 5., 6. in 12. členi *Zakona o varstvu kulturne dediščine* (Uradni list RS, št. 7/99 – v nadaljevanju: zakon), ki določajo vrste spomenikov, varstvene skupine spomenikov in postopek razglasitve spomenika ter 27. člen *Statuta Mestne občine Ljubljana* (Uradni list RS, št. 66/07 – uradno prečiščeno besedilo), ki določa, da je sprejemanje statuta, odlokov in drugih aktov Mestne občine Ljubljana pristojnost Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana.

Razlogi in cilji

Strokovnjaki ljubljanske območne enote Javnega zavoda Republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine (v nadaljevanju: zavod) so na podlagi strokovnih podlag ovrednotili enote dediščine

1. Besnica pri Ljubljani – Hiša Spodnja Besnica 23 (EŠD 18708),
2. Selo pri Pancah – Domačija Selo pri Pancah 7 (EŠD 18693),
3. Volavlje – Domačija Volavlje 18 (EŠD 25587),
4. Volavlje – Domačija Volavlje 12 (EŠD 18718),
5. Tuji grm – Domačija Tuji grm 14 (EŠD 16652),
6. Zagradišče – Domačija Zagradišče 3 (EŠD 17986),
7. Črna vas – Domačija Črna vas 177 (EŠD 11779) in
8. Ljubljana – Kmečki dvorec Soteška pot 21 (EŠD 722)

kot spomenike izjemnega pomena za Mestno občino Ljubljana, s ciljem, da se zaščitijo njihove zgodovinske, funkcionalne in vizualne lastnosti ter pomen.

Ocena stanja

Besnica – Hiša Spodnja Besnica 23 (EŠD 18708)

Domačija v gruči Pr Prek se nahaja v dolini reke Besnice. Cesta skozi dolino deli domačijo na dva dela. Spomeniško varovana hiša ter novogradnja iz 80. let 20. stoletja in kašča, ki je bila zaradi širitve ceste že prestavljena in je bila postavljena na začetku 50. let 20. stoletja, stojijo na desni strani ceste Podgrad – Trebeljevo, na levi strani ceste pa še novejši hlev in kozolec toplar.

Domačija se nahaja na relativno nizkem delu Besniške doline, ki so ga začeli poseljevati šele po izsuševanju v začetku 20. stoletja. V skladu s spomeniško-varstveno valorizacijo izkazuje spomeniške lastnosti le stara stanovanjska hiša. Zgrajena je bila leta 1920 – letnica je še danes ohranjena na ornamentu zatrepne fasade. Hiša je pravokotnega tlorisa, krita s simetrično dvokapno streho. Lastnik je v 50. letih 20. stoletja k hiši naredil manjši prizidek, ki je viden le ob zadnji fasadi objekta, ne krni videza celote, a bi ga bilo ob obnovi objekta smiselno sanirati. V notranjosti objekta so ohranjeni tloris, razporeditev prostorov ter velik del hišne notranje opreme. Hiša od začetka 90. let ni naseljena. Ker gre za regionalno značilno hišo z ohranjenimi številnimi stavbnimi elementi od časa nastanka in avtentično notranjo opremo, ustreza kriterijem varovanja objekta za kulturni spomenik.

Da se prepreči nadaljnje propadanje objekta, bi bilo potrebno objektu v najkrajšem možnem času najti ustrezno namembnost. V skladu s tradicijo sta zanj najprimernejši stanovanjska in gostinska namembnost, s katero bi obudili gostinsko dejavnost, ki se je odvijala v objektu do začetka II. svetovne vojne.

Spodnja Besnica 23, domačija Pr Prek

Selo pri Pancah – Domačija Selo pri Pancah 7 (EŠD 18693)

Na vrhu griča z zaselkom Selo pri Pancah se nahaja domačija - Pr Urbinc – Selo pri Pancah 7. Ob poti, ki vodi navkreber do zaselka, so polja in travniki urejeni v terasah. Urbinceva domačija, kot tudi druge v zaselku, ima zemljo v celku. Domačijski objekti so razporejeni v dveh nizih, ki ju zaključuje kozolec toplar na travniku. Glede na nekatere ohranjene starejše fragmente je mogoče sklepati, da vrhkletna hiša z nesimetrično streho, malimi okni in kovanimi mrežami izhaja s konca 18. stoletja. Ostali objekti, ki sodijo k domačiji, so poznejšega datuma: regionalno značilen vrhhlevni pod iz sredine 19. stoletja, prežitkarska hiša, hlev, podzemna klet, vodnjak in novejši hlev (1929) ter toplar (1937). Domačija ni naseljena, vendar je redno vzdrževana in sodi med najkvalitetnejše, že redko ohranjene domačijske celote.

Selo pri Pancah 6 – Urbinceva domačija

Volavljje – Domačija Volavljje 12 (EŠD 18718)

Janeževceva domačija se nahaja v jedru vasi Volavljje ob cesti. Sestavljajo jo stanovanjska hiša, večje sestavljeno gospodarsko poslopje ter kašča, ki stoji čez cesto. Kašča in hiša sta bili vrisani že v Franciscejskem katastru. Na osnovi ohranjenih stavbnih členov lahko izvor domačije datiramo v drugo polovico 18. stoletja. Stanovanjska hiša ima ohranjene obokane stropne, tloris ter več stavbnih členov. S prenovo je izgubila del historične pričevalnosti.

S spomeniškega stališča najpomembnejši del domačije predstavlja vrhkletna kašča. Grajena je iz kamna, v spodnji etaži je klet z obokanim stropom, nad njo kašča z ohranjenimi kaščnimi omarami. V kaščo vodi vhod z lesenega ganka, ki se razteza ob južni in vzhodni fasadi kašče. Ohranjenih je več historično pričevalnih stavbnih elementov (mala baročna okenca z rezanimi robovi, okenske mreže, baročno oblikovana polkrožna vrata v kaščni prostor...). Objekt skozi čas ni bil deležen večjih predelav in je redno vzdrževan. Leseni gank so lastniki po potrebi obnovili na enak način, kot je bil. Tako je objekt do dandanes ohranil prvotni videz.

Volavljje 12 – Janževčava kašča

Volavlje – Domačija Volavlje 18 (EŠD 25587)

Domačija Pr Market se nahaja na brežini ob cesti skozi Volavlje. Poleg sestavljenega vrhhlevnega gospodarskega poslopja stoji vrhkletna hiša. Gospodarsko poslopje je v spodnji etaži grajeno iz kamna, zgornji del pa je lesen. Večji spomeniški pomen ima stanovanjska hiša. Ta je prav tako postavljena ob hrib, ki se od ceste strmo spušča. Grajena je iz kamna in lesa: bivalni del – hiša – je zgrajen iz brun. Glede na ohranjene stavbne člene in dejstvo, da v franciscejski kataster še ni vrisana, je bila hiša najverjetneje zgrajena v drugi polovici 19. stoletja. Ohranjeni so številni historično pričevalni elementi: stavbni členi, črna kuhinja, notranja oprema ter brunasta kašča v objektu.

Fasade na delu objekta, grajenem iz kamna, so zamazane z zaglajenim ometom. Viden je lesen brunasti del in zatrep, obit s širokimi deskami v vertikalnem rastru. Streha je simetrična dvokapna, krita z opečno kritino. Ob celotni južni fasadi je lesen gank.

Objekt je avtentično ohranjen, skozi čas ni bil deležen prenov in sanacij ter danes predstavlja primerek kmečkega doma revnejšega kmeta z ohranjenim interierjem. Ker ni bil deležen modernizacij, bi bila tudi v prihodnosti zanj najprimernejša muzejska namembnost.

Volavlje 18 – Marketova domačija

Tuji grm – Domačija Tuji grm 14 (EŠD 16652)

Samotna domačija Pr Štengar se nahaja ob cesti, ki pelje s Tujega grma v dolino in deli domačijo na dva dela. Bivanjski del je regionalno značilna vrhkletna kmečka hiša. Izhaja s konca 19. stoletja. Po ustnih virih je bila hiša prvotno lesena, pozneje pa obzidana s kamnom in pred II. svetovno vojno tudi ometana (to velja le za bivalni del, »hišo«). Nasproti hiše ob cesti se nahaja hlev (štala) z lesenim podom, »šupo« in senikom. V sklopu hleva je tudi lesena brunasta kašča z vrezano letnico 1890, ki je bila (gleda na starost hleva) prestavljena od drugod. Na naravni terasi pod hišo stoji toplar, ki ima še ohranjeno pomično diro za sušenje prosa, ki so ga nekoč sadili v teh krajih. Na travniku je sušilnica za sadje, ki ima predale za sušenje, pletene iz šibja. Na podstrehi sušilnice so nekoč sušili lan, ki so ga sadili in iz njega tkali platno.

Domačija je vzorčni primer regionalno značilne domačije bogatejšega kmeta za čas njenega nastanka ob koncu 19. stoletja.

Tuji Grm 14 – Štengarjeva domačija

Zagradišče – Domačija Zagradišče 3 (EŠD 17986)

Domačija Pr Mihc, Zagradišče 3, predstavlja izjemen primer ohranjene domačije v smislu prežitka iz preteklosti, kjer se je življenje ustavilo sredi 20. stoletja, zato bi bila najprimernejša muzejska namembnost domačije.

Domačija – hiša je bila grajena ob koncu 19. stoletja in skozi čas ni bila deležna večjih predelav. Hiša je grajena ob breg in sodi v stavbni tip vrhhlevnega stegnjenega doma. Stoji v dolgem nizu ob cesti skozi vas in združuje bivalni del ter gospodarske prostore, kot so kleti, hlev, senik, šupa in kokošnjak. Bivalni del je povsem ločen od gospodarskega. Nahaja se v zgornji etaži. Do njega vodi dvoravno leseno stopnišče pred objektom. Lastnicama, ostarelima gospema, gre zasluga, da je notranjost ohranjena do te mere, saj je v hiši še ohranjena črna kuhinja in celotna notranja oprema bivalnih prostorov.

Zagradišče 3 – Pr Mihc

Ljubljana – Kmečki dvorec Soteška pot 21 (EŠD 722)

Mogočen zidan stanovanjsko-gospodarski objekt nekdanje Gostilne pri Bašču leži ob gozdnem robu v sklopu naselja Soteska. Ohranjeni stavbni elementi kažejo na stavbni razvoj od začetka 19. stoletja. Objekt najverjetneje datira v še starejši čas. V tlorisni zasnovi kot ga poznamo še danes – v obliki črke U – je bil na tej lokaciji zgrajen že v času franciscejskega katastra v 20. letih 19. stoletja. Objekt je skozi čas beležil več obnov. Ljubljanski potres leta 1895 naj bi hišo poškodoval, zato so jo takrat tudi temeljito prenovili (leta 1899). Takrat so tudi obdelali fasade z elementi v historicističnem slogu in vzdali več kamnitih portalov. Podatkov o tem, če je bila hiša ob obnovi po potresu tudi nadzidana, ni. Zadnjič je bil objekt saniran v osemdesetih letih 20. stoletja.

Objekt je bil v lasti bogatega kmeta in gostilničarja. Gostilna Pri Bašču je obratovala vse do druge svetovne vojne.

Talna zasnova objekta v obliki črke U ločuje bivalne prostore v zahodnem delu objekta ter gospodarske v severnem in vzhodnem delu. Čelna zatrepna fasada bivalnega dela ja v obeh etažah štiriosna, deljena z venčnim zidcem. Pokriti zidec ločuje zidani zatrep od fasade. Na zatrepu sta dve okni in tri line za zračenje. Okenske okvire poudarja štukaturna obroba, na vogalih so izraziti šivani robovi. Vzhodna vzdolžna fasada je v pritličju štiriosna. Vhod je v tretji osi. Portal je kamnit, na njem so vgravirane letnica 1899 in inicialki JZ (Zajc Ivan-Janez).

V desnem zgornjem kotu objekta je ohranjen nastavek za karbidno svetilko. To je edini ohranjeni tovrstni del takratne gradnje, ki spominja na karbidno razsvetljavo, ki je delovala do leta 1927. Nadstropni del fasade je vzdolžno predeljen z venčnim zidcem in ima pet okenskih osi. Zahodna vzdolžna fasada je po dolžini s šivanim robom predeljena v gospodarski in bivalni del objekta.

Pritličje je sedemosno, s tremi kletnimi okni, vhodom ter tremi okni v bivalnem delu. Vhodni portal je kamnit in ima na sklepniku letnico 1862 ter iniciale MJ. Nadstropni del fasade z venčnim zidcem je sedemosen. Streha celotnega objekta je v osnovi simetrična dvokapna, prekrita z opečno kritino (pred 20. leti je bila krita z eternitom).

H kompleksu sodi še manjši zidani objekt, ki na franciscejskem katastru še ni vrisan. V nadstropju tega objekta naj bi bil po pripovedovanju lastnikov sprva vinotoč, kasneje pa delavnica za lesno galanterijo za potrebe gostilne. V kletnem delu so bili postavljeni pogonski agregati za karbidno razsvetljavo.

Na južnem delu kompleksa čez cesto stoji zidani objekt z velikim nadstreškom, grajen v začetku 20. stoletja in je služil kot letni gostinski salon. Danes je v njem mizarska delavnica.

Objekt je naseljen in redno, zgledno vzdrževan. V nekdanj gospodarskem delu objekta je v pritličju zbirka starih avtomobilov, v nadstropju pa zbirka starega poljedeljskega orodja ter strojev.

Kmečki dvorec Soteška pot 21

Črna vas – Domačija Črna vas 177 (EŠD 11779)

Značilna Barjanska domačija Pr Škafar izhaja iz časa kolonizacije Barja. Danes ohranjeni objekti domačije v gruči nekdanj bogatega kmeta datirajo v prvo polovico in sredino 20. stoletja. Škafarjeva domačija je ena redko ohranjenih značilnih barjanskih domačij in kot prežitek iz preteklosti bogati barjanski ambient.

Domačijo sestavljajo stanovanjska hiša ter domačijska poslopja: hlev (1944), zidani del nekdanjega poda (1928), lesen barjanski toplar, leseno večje poslopje – šupa, zidani svinjaki, silos in barjanski vodnjak.

Škafarjeva domačija je bila na začetku 20. stoletja med najbogatejšimi domačijami na Barju, na njej pa so se ukvarjali s poljedelstvom in živinorejo. Na ljubljansko tržnico so vozili mleko in nekatere kmetijske pridelke.

Stanovanjska hiša je bila zgrajena leta 1932 z namenom, da bo v njej tudi gostilna. Grajena je bila po načrtih arhitekta Peruzzija. Hiša je pritlična, grajena iz opeke, podolžna in ima v slogu bogatejše gostinske stavbe visoke stropne. Vhod je rizalitno izmaknjen in ima manjši napušč.

V centralni osi nad vhodom sta dve zrcalni frčadi, izvedeni na način podaljšanih zatrepov na obeh strešinah. Simetrična dvokapna streha s čopoma je krita z betonskim zareznikom. Nad frčadama sta podaljšana čopa, tako da je tu streha trikapna. Na zadnji fasadi je v srednji osi balkon s secesijsko oblikovano kovinsko ograjo.

Danes je Škafarjeva domačija edini ohranjeni barjanski domačijski kompleks s stavbami in stavbnimi elementi, značilnimi za domačijo bogatega kmeta, ki so jih gradili na Barju med obema vojnama.

Črna vas 177 – Škafarjeva domačija

Glede na navedeno je, skladno z 12. členom zakona, pripravljen osnutek Odloka o razglasitvi več enot etnološke kulturne dediščine za kulturni spomenik lokalnega pomena.

Poglavitne rešitve in morebitne variantne rešitve

Osnutek Odloka o razglasitvi več enot etnološke kulturne dediščine za kulturni spomenik lokalnega pomena je pripravljen v skladu četrtem odstavkom 12. člen zakona, ki določa, da mora akt o razglasitvi obsegati: identifikacijo spomenika, lastnosti, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik, varstveni režim spomenika in njegovega vplivnega območja, pri katerem se upoštevajo zlasti zgodovinske, funkcionalne in vizualne lastnosti ter pomen spomenika. Te določbe zakona so upoštevane v 1., 2., 3. in 4. členu osnutka odloka.

V 5. členu pa je določeno, da je potrebno za vsako spremembo funkcije kulturnih spomenikov ali njegovih delov in za vsak poseg v spomenike, njihove dele ali zemljišča, pridobiti predhodne pisne kulturnovarstvene pogoje in na njihovi podlagi kulturnovarstvena soglasja zavoda.

V 6. členu je skladno s 13. členom zakona določena obveznost mestne uprave, da v šestih mesecih po uveljavitvi odloka izda lastnikom spomenikov odločbe o varstvu spomenikov lokalnega pomena. Ta odločba mora določati pogoje za raziskovanje, način vzdrževanja, pogoje za posege, pravni promet, fizično zavarovanje, način upravljanja in rabe spomenikov, dostopnost spomenikov za javnost, zlasti časovne okvire in podobno.

Inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb tega odloka opravlja inšpektorat za področje kulturne dediščine.

Ocena finančnih in drugih posledic sprejema akta

Sprejetje predlaganega akta o razglasitvi za kulturni spomenik ne predstavlja dodatnih finančnih posledic za Mestno občino Ljubljana.

Mestna občina Ljubljana ni lastnica spomenikov, razen v delih, ki kot javno dobro v naravi predstavljajo pot ali cesto (Volavljje, domačija Volavljje 12 in kmečki dvorec Soteška pot 21). Po 50. členu zakona je lastnik dolžan ohranjati spomenik na lastne stroške. Lahko pa lastnik za sofinanciranje ohranjanja in vzdrževanja spomenika zaprosi tudi lokalno skupnost, ki po 9. členu zakona »zagotavlja sredstva za ohranjanje in vzdrževanje spomenikov lokalnega pomena in druge dediščine«.

Grafično ali kartografsko gradivo

Meje spomenikov so vrisane na katastrskem načrtu v merilu 1:2880, meje varovanih vplivnih območij pa na temeljnem topografskem načrtu v merilu 1:5000. Izvirnike načrtov, ki so sestavni del tega odloka, hranita Ministrstvo za kulturo RS in zavod.

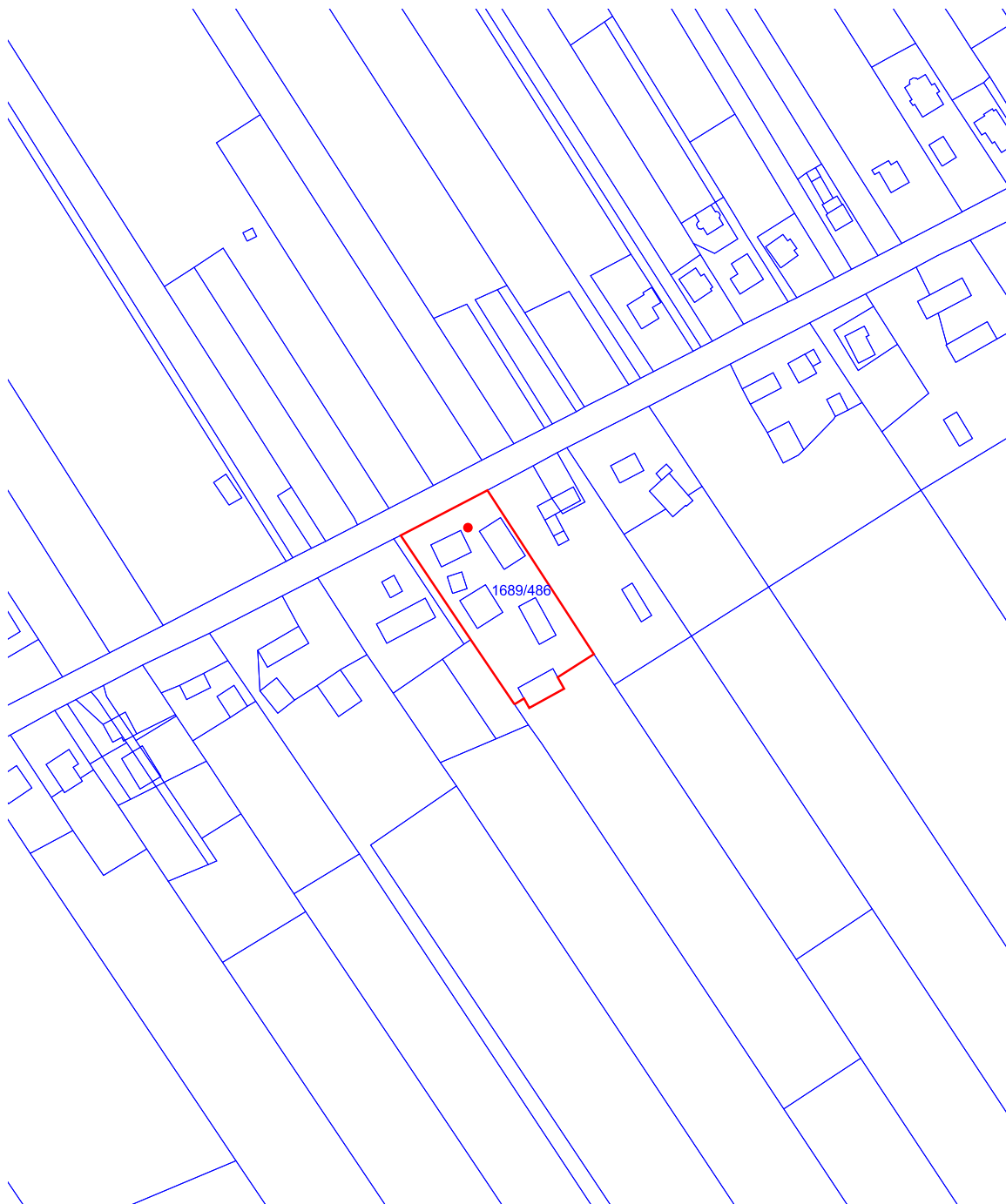
Ljubljana, december 2007

Pripravila:
Miljana Smrdel, univ.dipl.um.zgod.

dr. Uroš Grilc
načelnik oddelka

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Območna enota Ljubljana
Tržaška 4, Ljubljana

Datum izrisa : 15.10.2007

EŠD 11779

 meja kulturnega spomenika

K.O. TRNOVSKO PREDMESTJE

Vir podatkov:

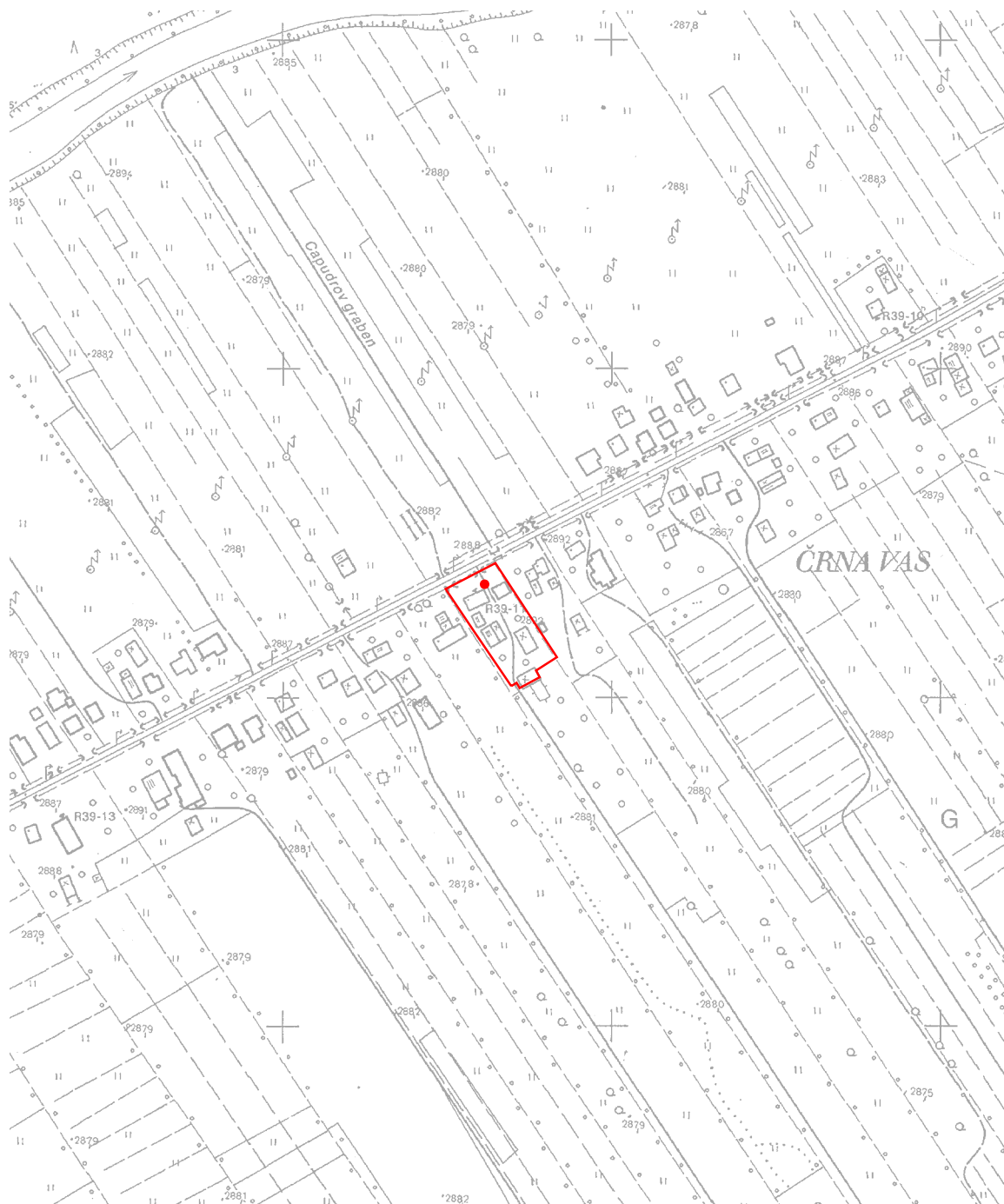
- Strokovne podlage za razglasitev domačije Črna vas 177 za kulturni spomenik lokalnega pomena

Vir za kartografsko osnovo:

- Digitalni katastrski načrt, Geodetska uprava Republike Slovenije

Merilo: 1:2880

Datum izrisa : 15.10.2007

EŠD 11779

 meja kulturnega spomenika

TTN 5 LJUBLJANA-J 13

Vir podatkov:

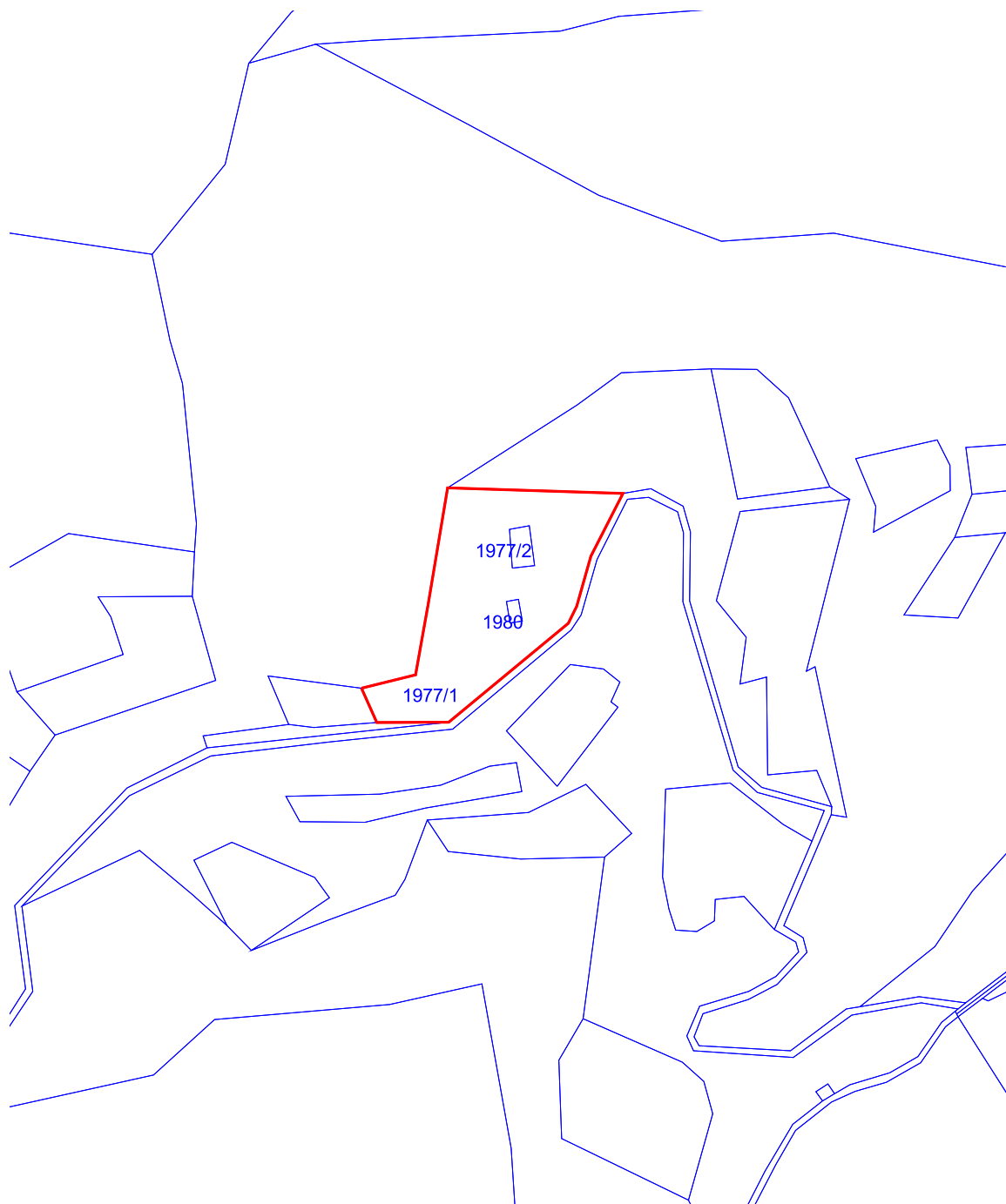
- Strokovne podlage za razglasitev domačije Črna vas 177 za kulturni spomenik lokalnega pomena

Vir za kartografsko osnovo:

- Temeljni topografski načrt 1 : 5000, 1 : 10000, Geodetska uprava Republike Slovenije

Merilo: 1:5000

Datum izrisa : 23.10.2007

EŠD 16652

 meja kulturnega spomenika

K.O. VOLAVLJE

Vir podatkov:

- Strokovne podlage za razglasitev domačije Tuji grm 14 v Tujem grmu
za kulturni spomenik lokalnega pomena

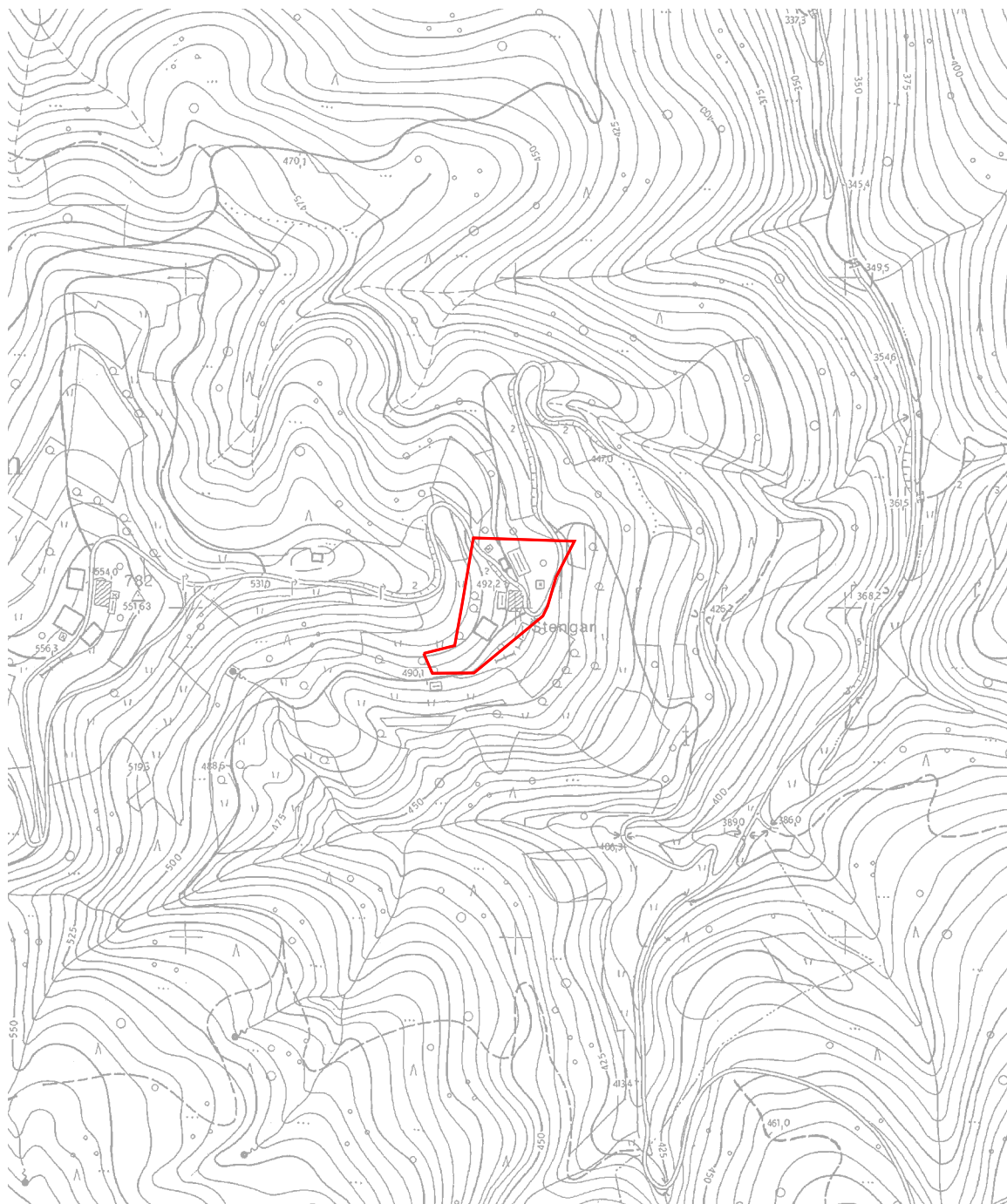
Merilo: 1:2880

Vir za kartografsko osnovo:

- Digitalni katastrski načrt, Geodetska uprava Republike Slovenije

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Območna enota Ljubljana
Tržaška 4, Ljubljana

Datum izrisa : 23.10.2007

EŠD 16652

☐ meja kulturnega spomenika

TTN5 LITIJA 42

Vir podatkov:

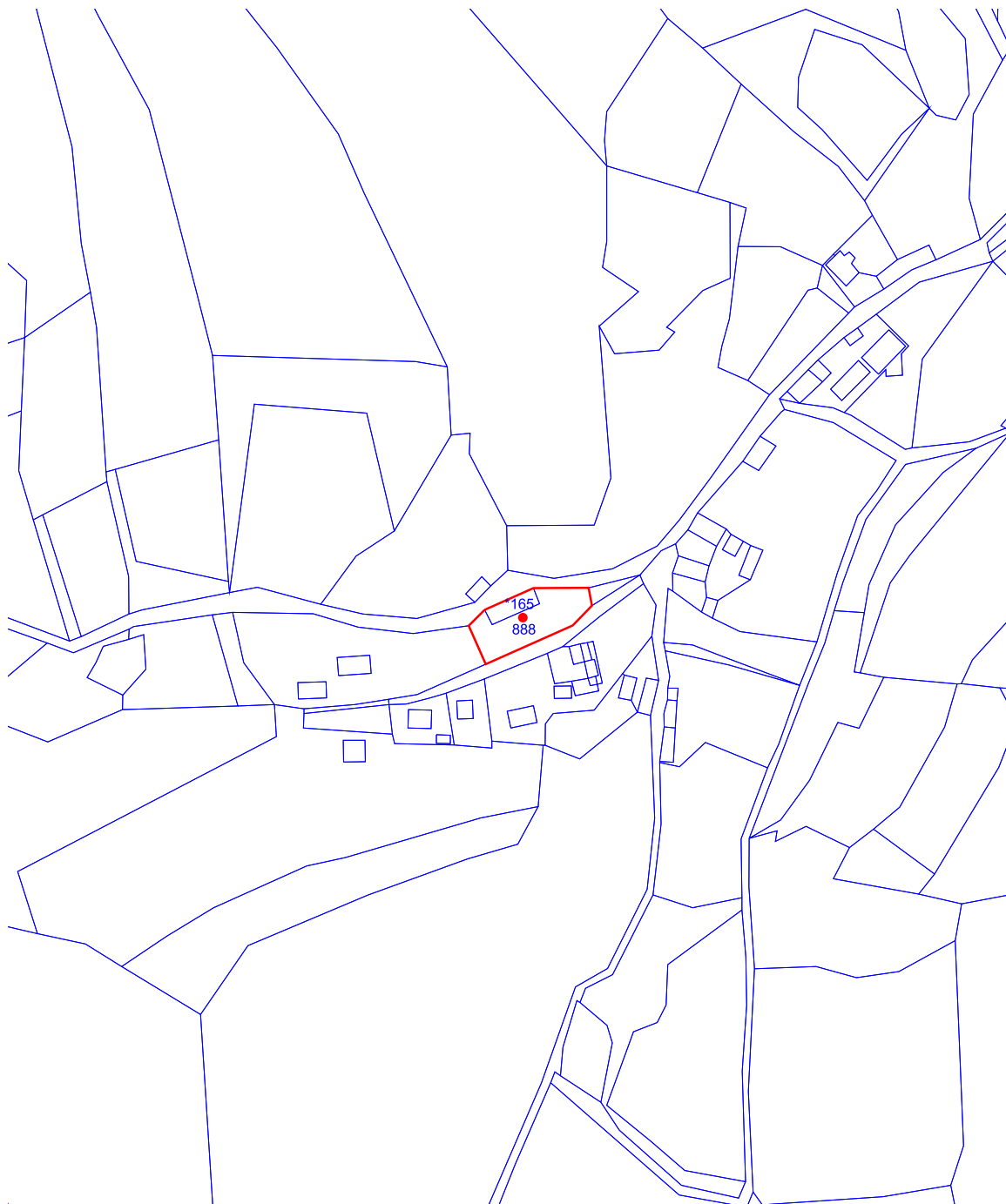
- Strokovne podlage za razglasitev domačije Tuji grm 14 v Tujem grmu
za kulturni spomenik lokalnega pomena

Vir za kartografsko osnovo:

- Temeljni topografski načrt 1 : 5000, 1 : 10000, Geodetska uprava Republike Slovenije

Merilo: 1:5000

Datum izrisa : 22.10.2007

K.O. SOSTRO

EŠD 17986

 meja kulturnega
spomenika

Vir podatkov:

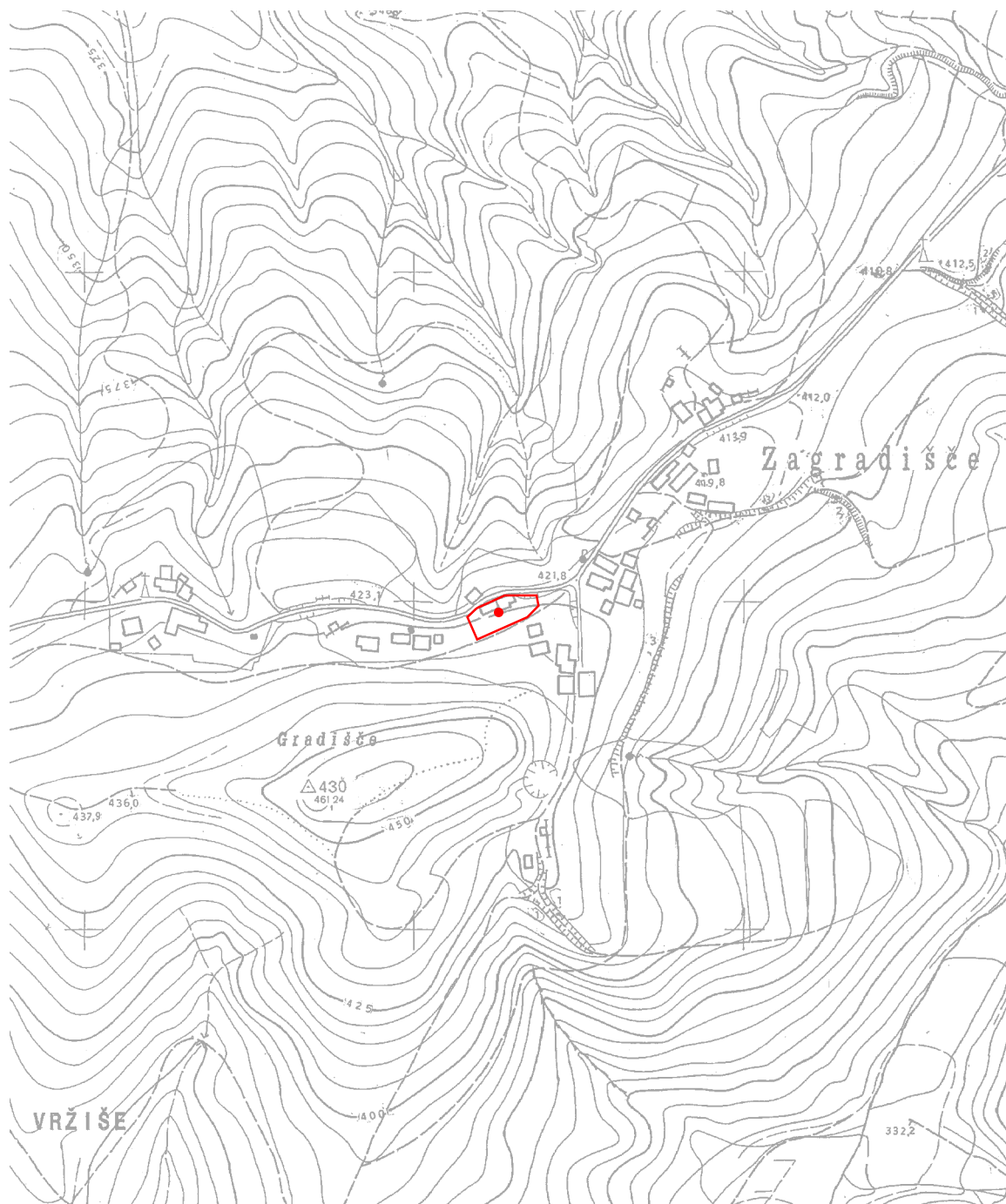
- Strokovne podlage za razglasitev domačije Zagradišče 3 za kulturni spomenik lokalnega pomena

Merilo: 1:2880

Vir za kartografsko osnovo:

- Digitalni katastrski načrt, Geodetska uprava Republike Slovenije

Datum izrisa : 22.10.2007

EŠD 17986

 meja kulturnega spomenika

TTN5 LJUBLJANA-J 8

Vir podatkov:

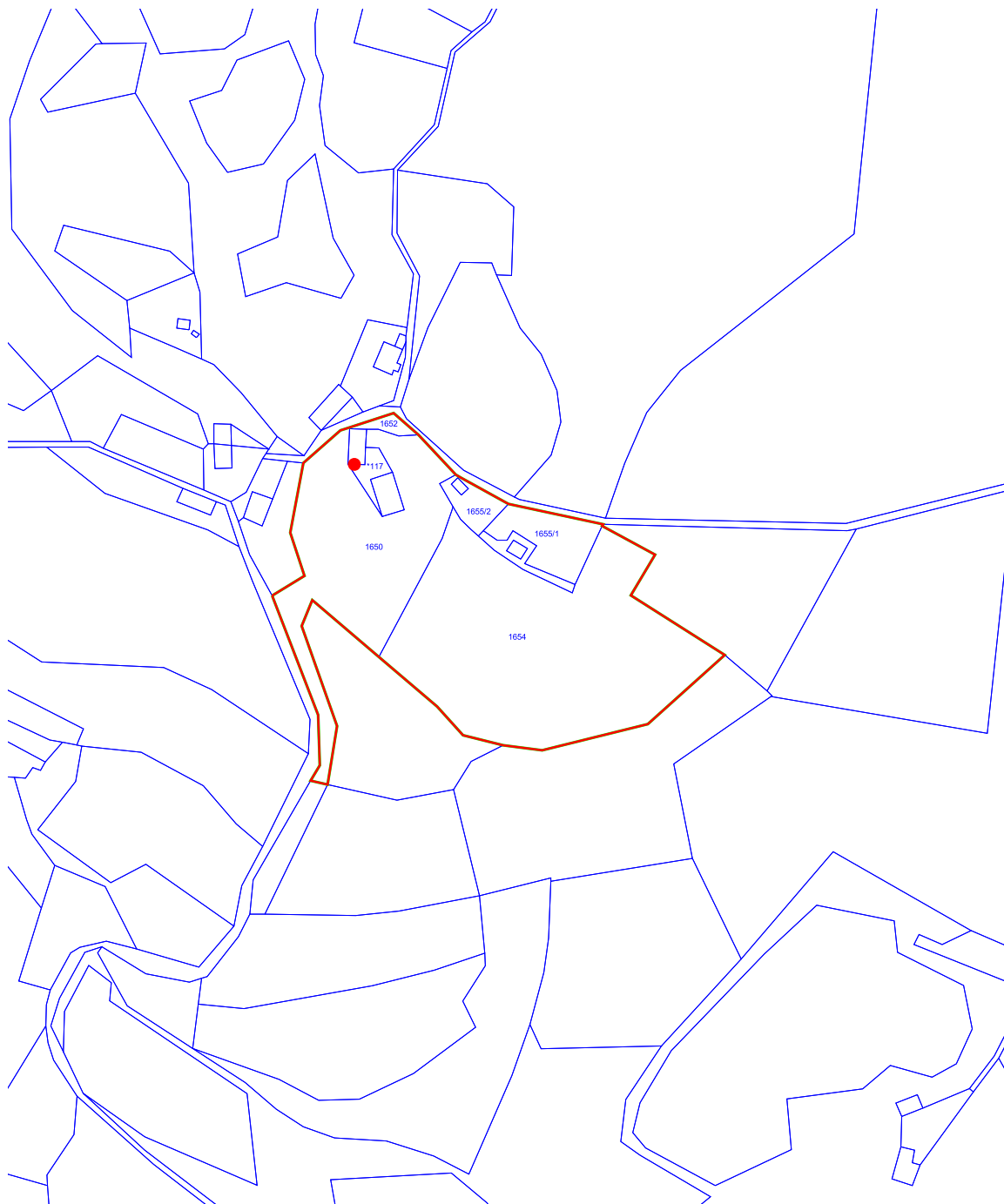
- Strokovne podlage za razglasitev domačije Zagradišče 3 za kulturni spomenik lokalnega pomena

Vir za kartografsko osnovo:

- Temeljni topografski načrt 1 : 5000, 1 : 10000, Geodetska uprava Republike Slovenije

Merilo: 1:5000

Datum izrisa : 15.10.2007

EŠD 18693

 meja kulturnega
spomenika

K.O. LIPOGLAV

Vir podatkov:

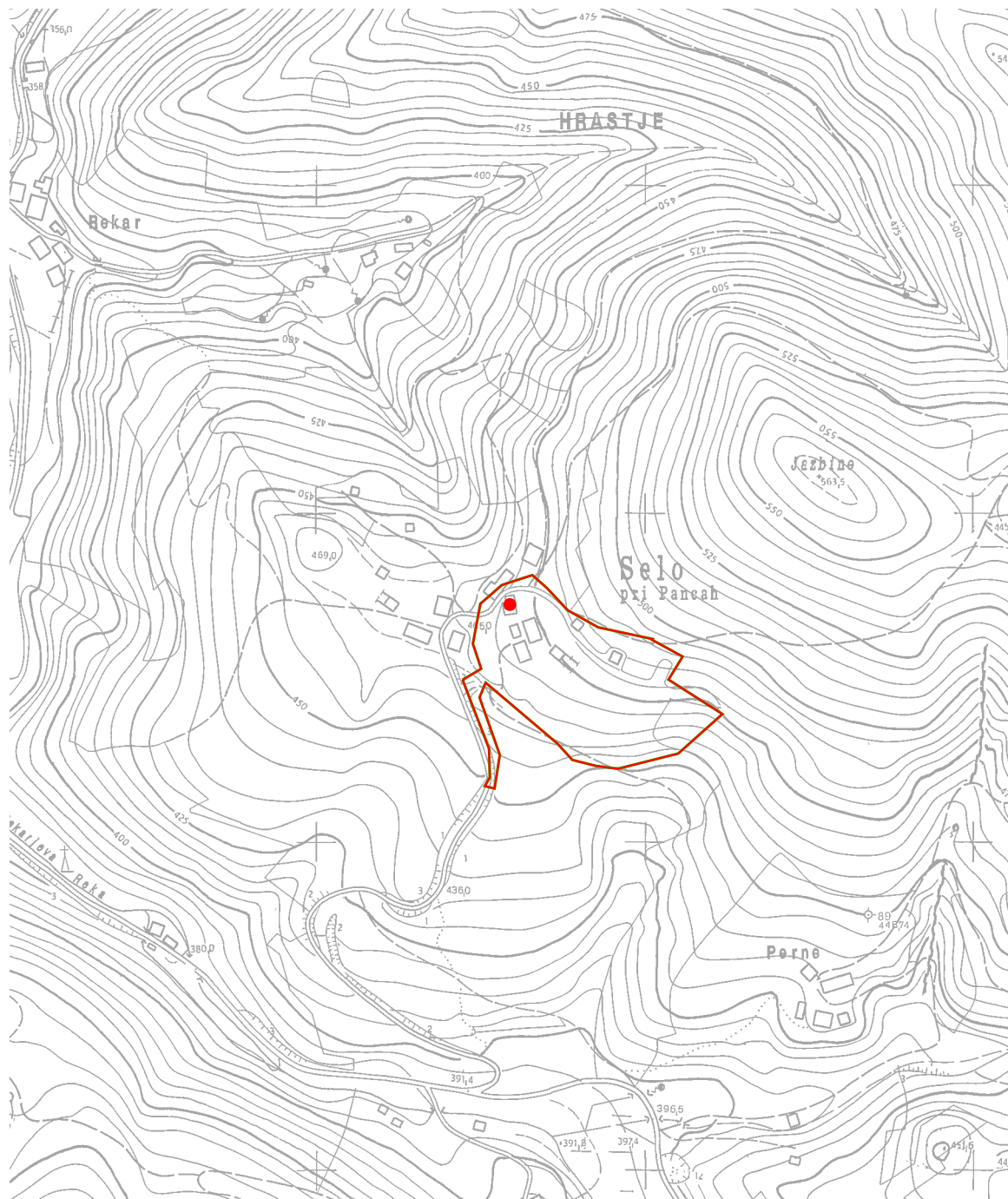
- Strokovne podlage za razglasitev domačije v Selu pri Pancah za kulturni spomenik lokalnega pomena

Merilo: 1:2880

Vir za kartografsko osnovo:

- Digitalni katastrski načrt, Geodetska uprava Republike Slovenije

Datum izrisa : 15.10.2007

EŠD 18693

 meja kulturnega spomenika

TTN5 LJUBLJANA-J 19

Vir podatkov:

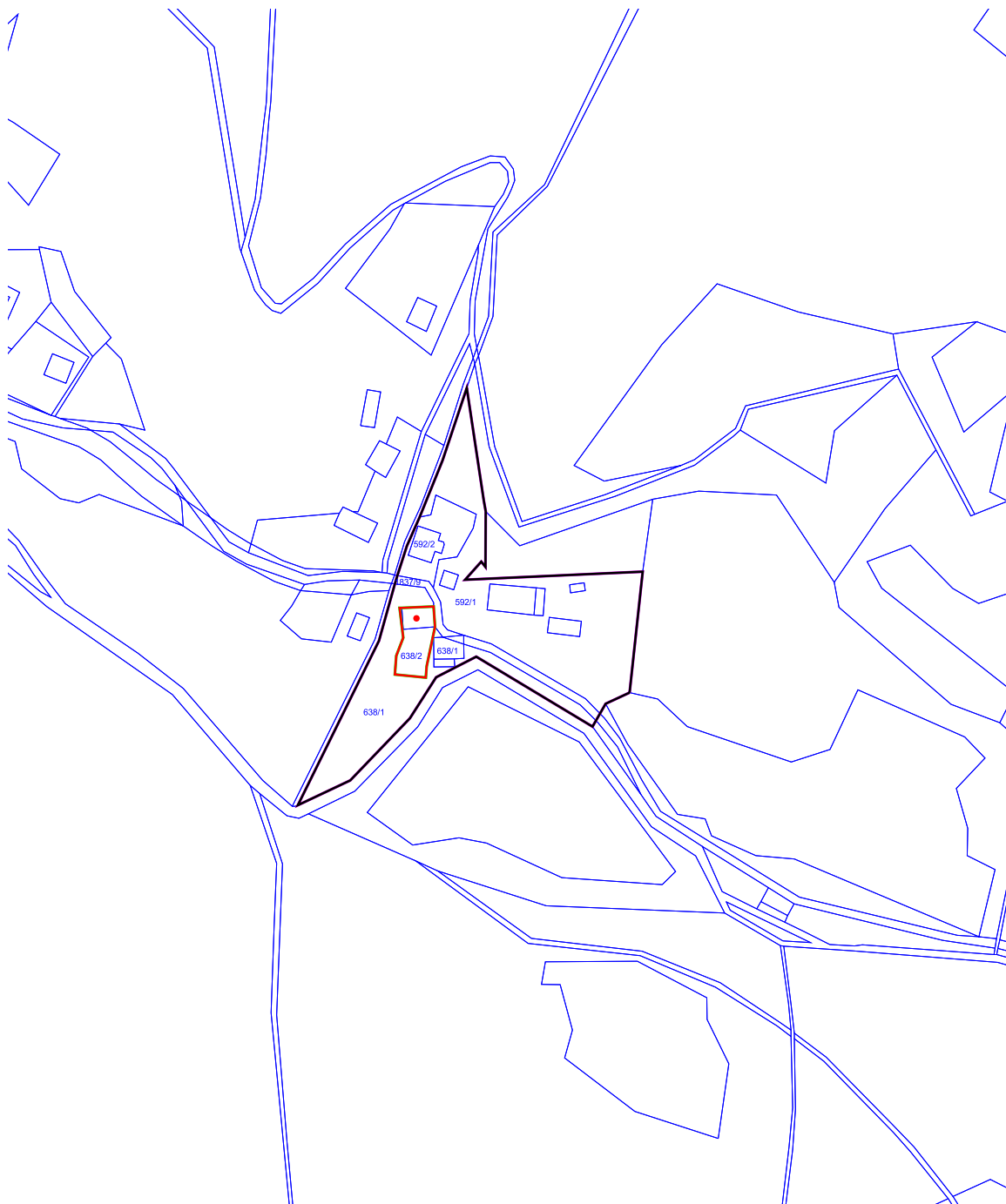
- Strokovne podlage za razglasitev domačije v Selu pri Pancah za kulturni spomenik lokalnega pomena

Merilo: 1:5000

Vir za kartografsko osnovo:

- Temeljni topografski načrt 1: 5000, 1: 10 000, Geodetska uprava Republike Slovenije

Datum izrisa : 15.10.2007

EŠD 18708

- meja kulturnega spomenika
 meja vplivnega območja spomenika

K.O. JAVOR

Vir podatkov:

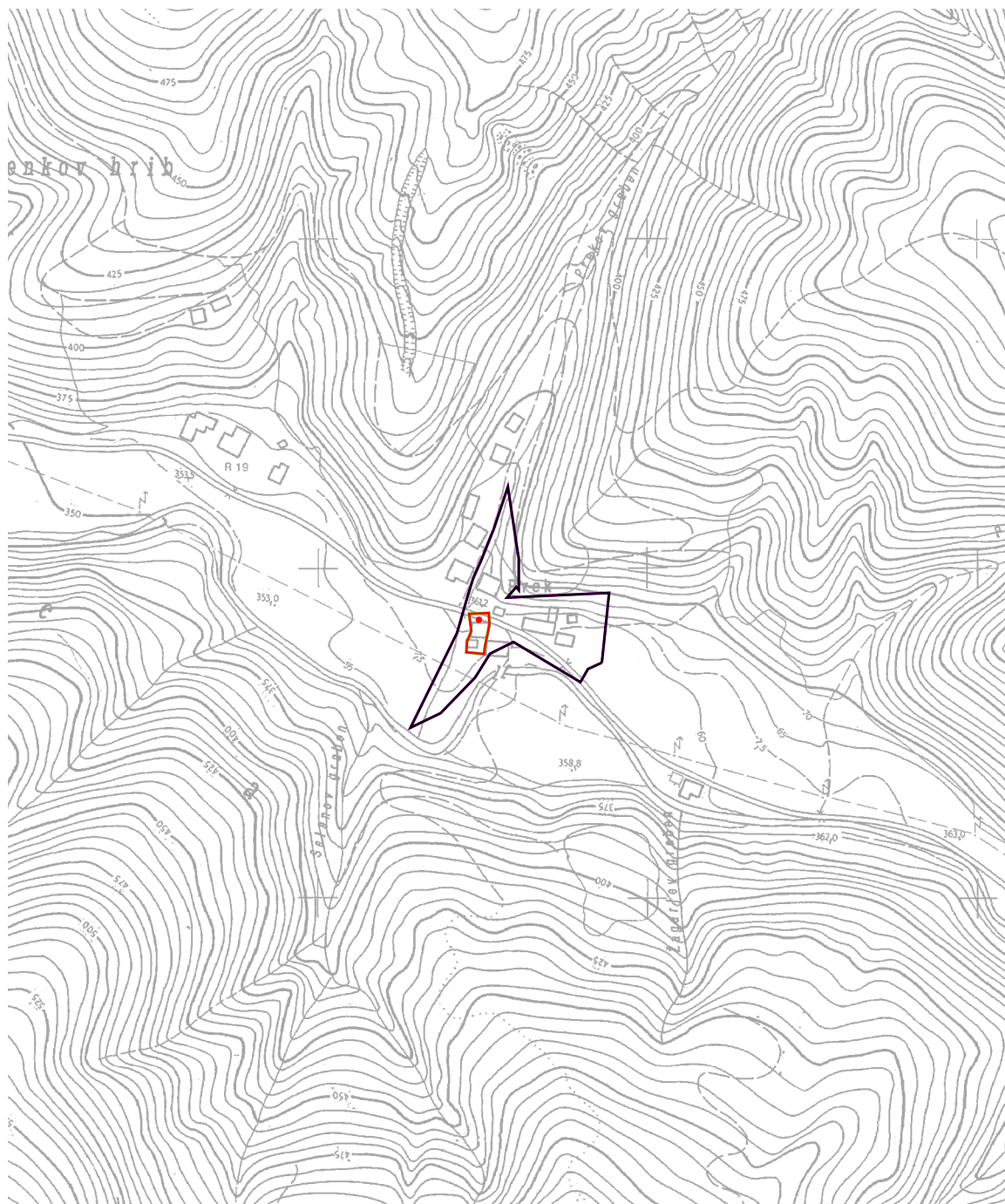
- Strokovne podlage za razglasitev hiše Spodnja Besnica 23 za kulturni spomenik lokalnega pomena

Merilo: 1:2880

Vir za kartografsko osnovo:

- Digitalni katastrski načrt, Geodetska uprava Republike Slovenije

Datum izrisa : 15.10.2007

EŠD 18708

- meja kulturnega spomenika
- meja vplivnega območja spomenika

TTN5 LJUBLJANA-J 9

Vir podatkov:

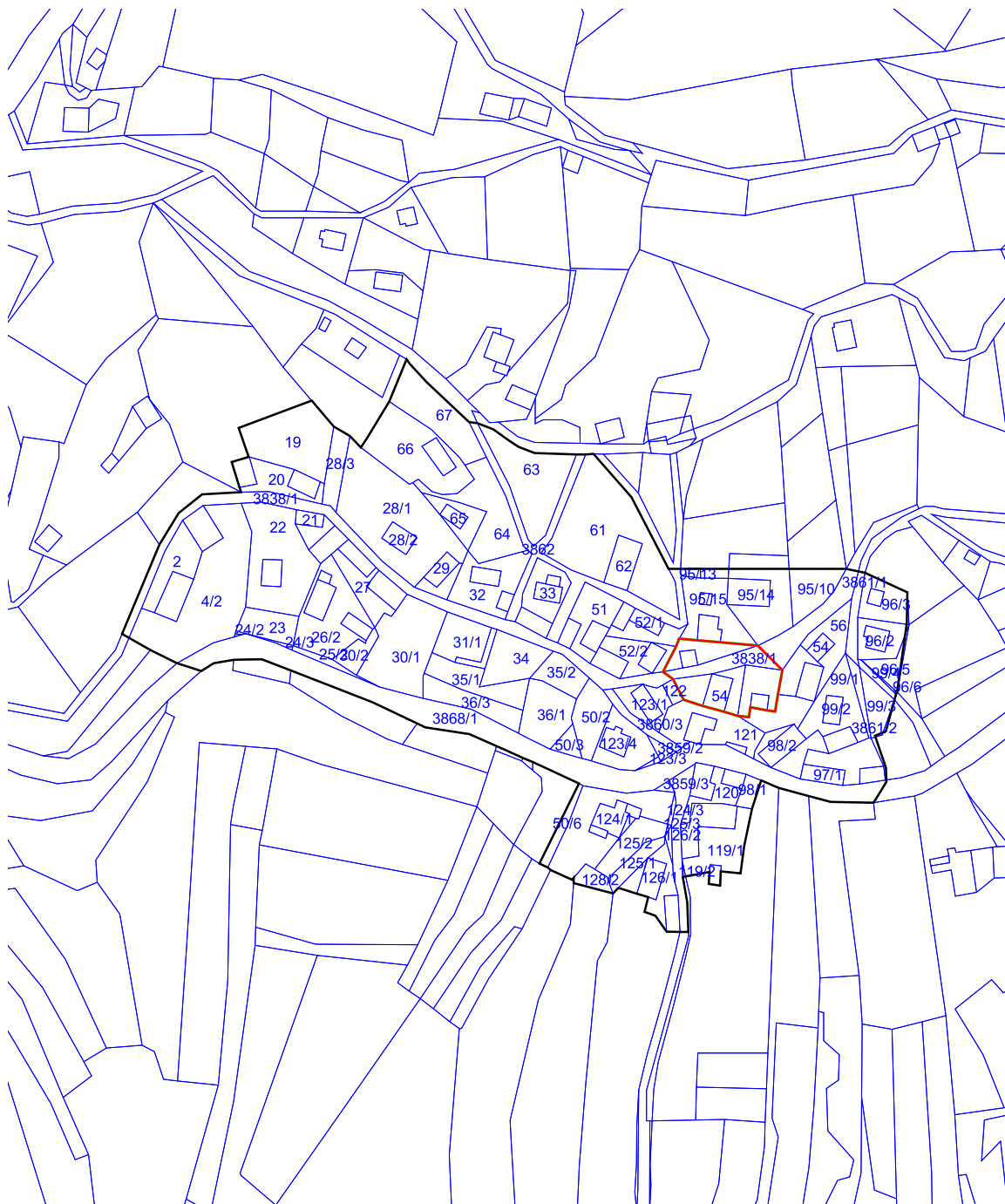
- Strokovne podlage za razglasitev hiše Spodnja Besnica 23 za kulturni spomenik lokalnega pomena

Vir za kartografsko osnovo:

- Temeljni topografski načrt 1: 5000, 1: 10 000, Geodetska uprava Republike Slovenije

Merilo: 1:5000

Datum izrisa : 22.10.2007

EŠD 18718

- meja kulturnega spomenika
- meja vplivnega območja spomenika

K.O. VOLAVLJE

Vir podatkov:

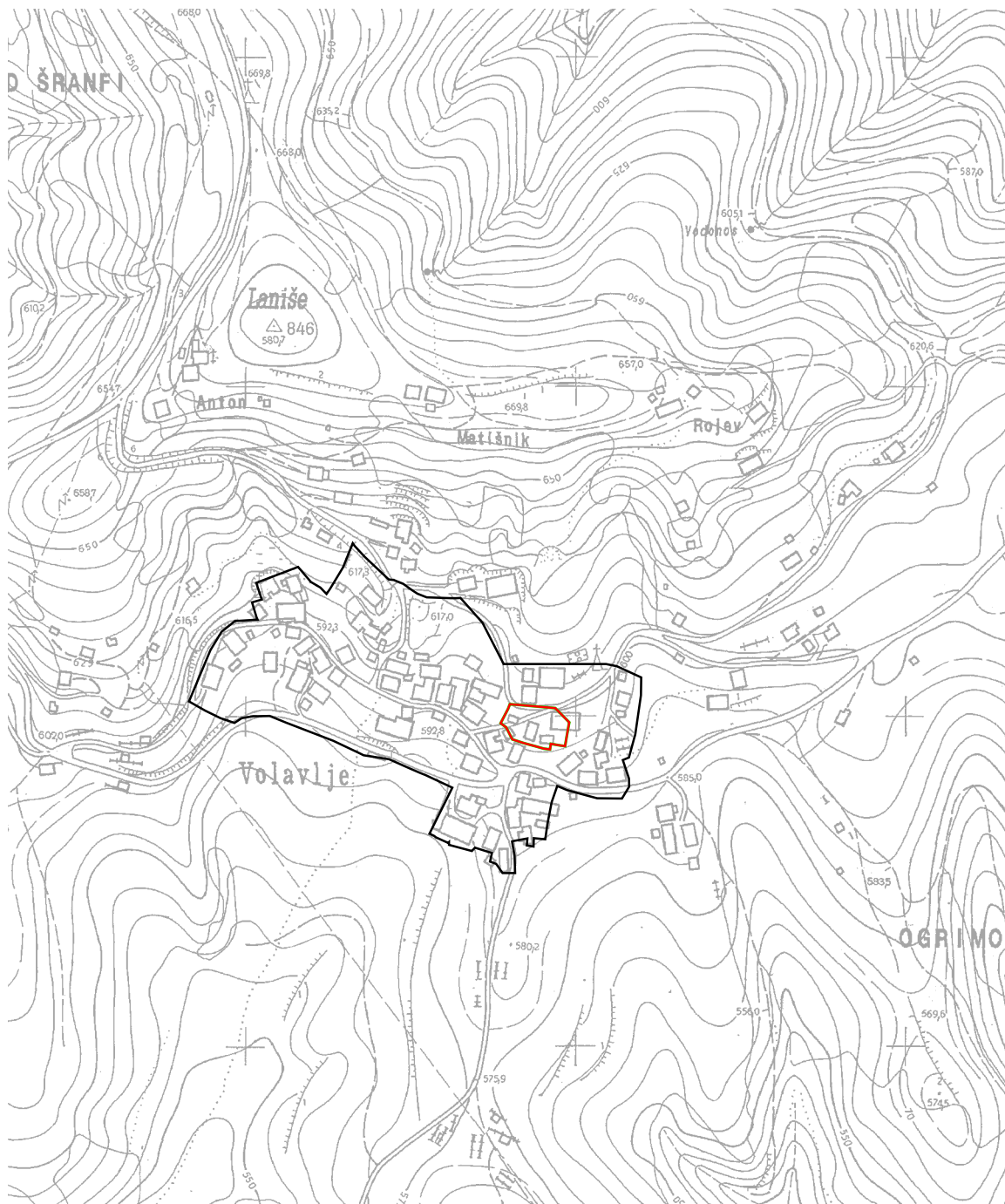
- Strokovne podlage za razglasitev domačije Volavljje 12 za kulturni spomenik lokalnega pomena

Vir za kartografsko osnovo:

- Digitalni katastrski načrt, Geodetska uprava Republike Slovenije

Merilo: 1:2880

Datum izrisa : 22.10.2007

EŠD 18718

- meja kulturnega spomenika
- meja vplivnega območja spomenika

TTN5 VIŠNJA GORA 1

Vir podatkov:

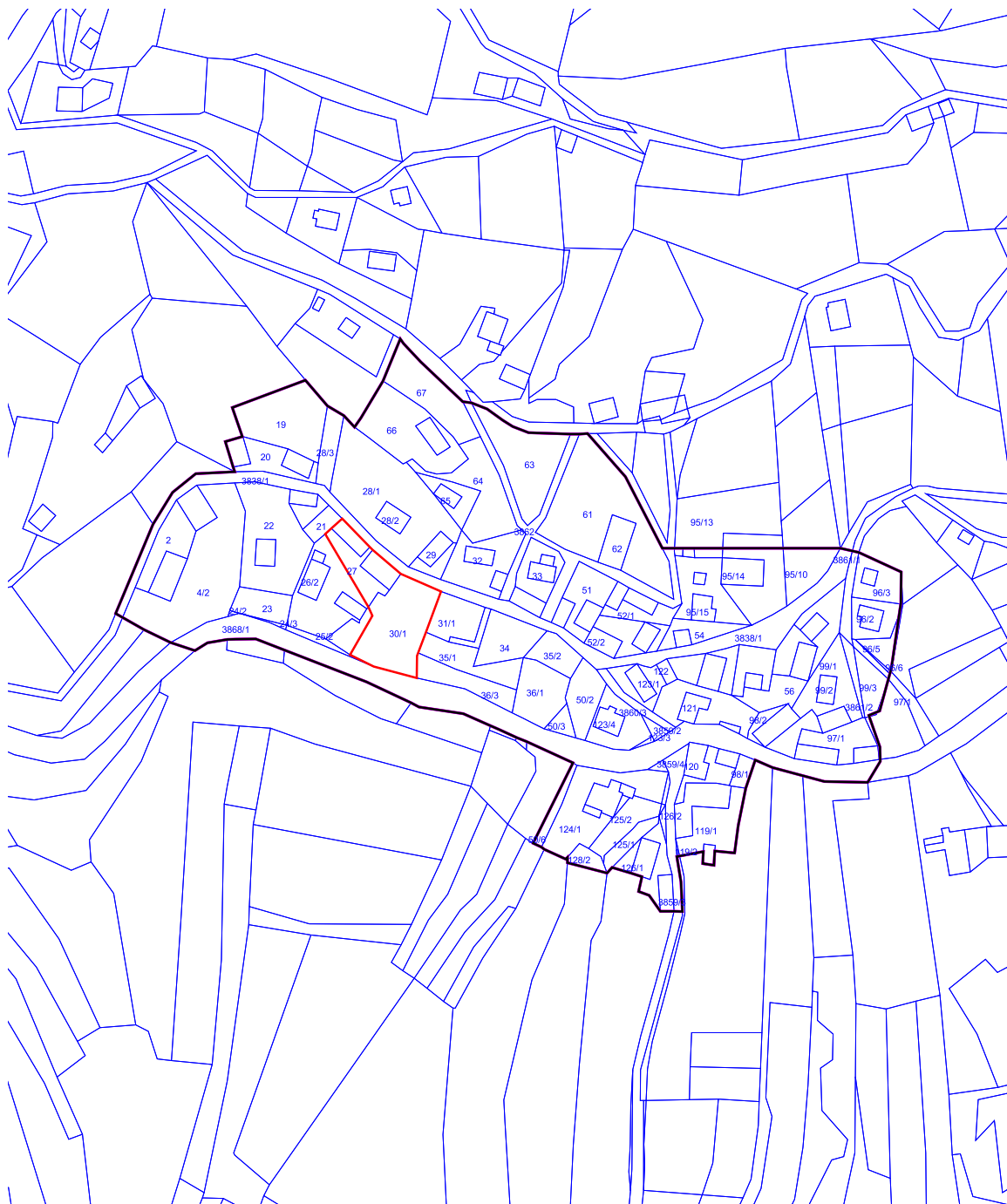
- Strokovne podlage za razglasitev domačije Volavljje 12 za kulturni spomenik lokalnega pomena

Vir za kartografsko osnovo:

- Temeljni topografski načrt 1: 5000, 1: 10 000, Geodetska uprava Republike Slovenije

Merilo: 1:5000

Datum izrisa : 23.10.2007

□ K.O. VOLAVLJE

EŠD 25587

- meja kulturnega spomenika
- meja vplivnega območja spomenika

Vir podatkov:

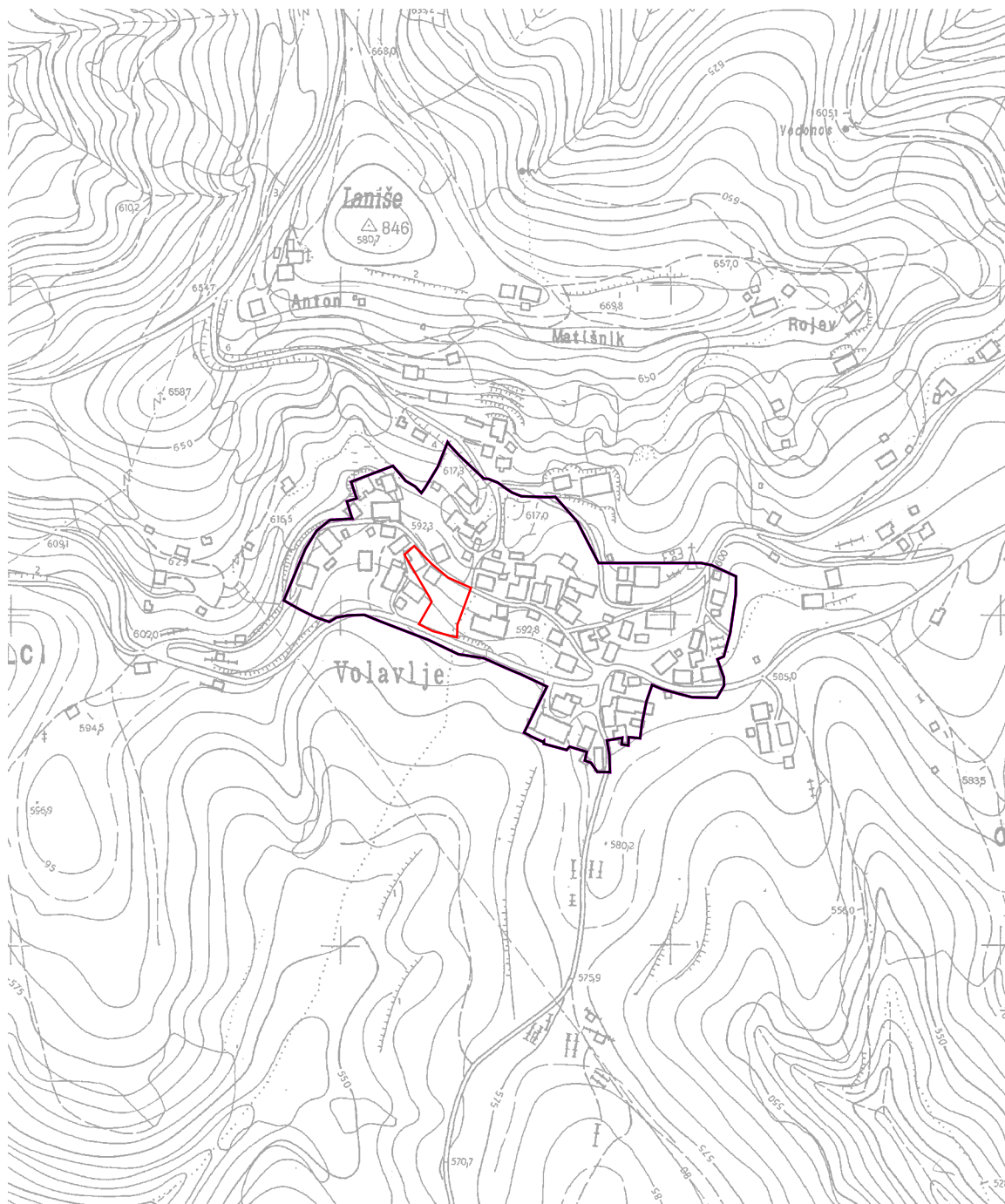
- Strokovne podlage za razglasitev domačije Volavljah 18 v Volavljah
za kulturni spomenik lokalnega pomena

Merilo: 1:2880

Vir za kartografsko osnovo:

- Digitalni katastrski načrt, Geodetska uprava Republike Slovenije

Datum izrisa : 23.10.2007

EŠD 25587

- meja kulturnega spomenika
- meja vplivnega območja spomenika

TTN5 VIŠNJA GORA 1

Vir podatkov:

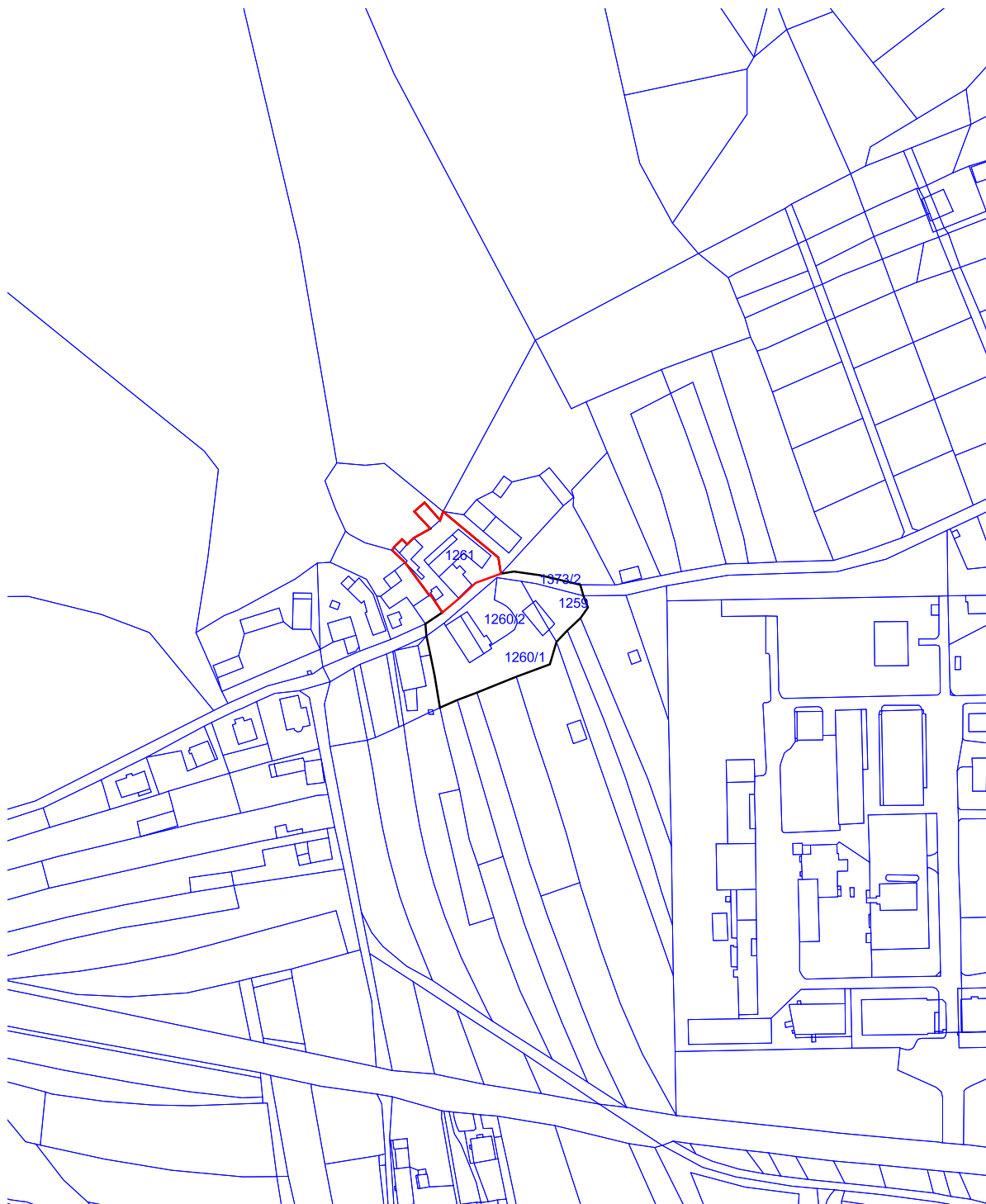
- Strokovne podlage za razglasitev domačije Volavljje 18 v Volavljah
za kulturni spomenik lokalnega pomena

Merilo: 1:5000

Vir za kartografsko osnovo:

- Temeljni topografski načrt 1: 5000, 1: 10 000, Geodetska uprava Republike Slovenije

Datum izrisa : 22.10.2007

EŠD 722

- meja kulturnega spomenika
 meja vplivnega območja spomenika

K.O. PODGORICA

Vir podatkov:

- Strokovne podlage za razglasitev kmečkega dvorca Soteška pot 21 v Ljubljani
za kulturni spomenik lokalnega pomena

Vir za kartografsko osnovo:

- Digitalni katastrski načrt, Geodetska uprava Republike Slovenije

Merilo: 1:2880

- Temeljni topografski načrt 1: 5000, 1: 10 000, Geodetska uprava Republike Slovenije